

Sortirem de Sant Feliu
Fins a la ratlla de França.
A Palamós n'és bon port,
Pel vent de la tramuntana.
A Begur coreiadors (pescadors de corall)
Que coreien a sa brava.
A l'Estartit peix fregit,
Juriols a la brasa.
A Roses són gent de rei,
Que tiren bombes i bales.
A Cadaqués, tabaquers,
Que els amaguen per les cales.
A Llançà són llançaneues,
Que llencen els sants i santes.
A la Selva, selvatans,
Que els salven pels armaris.
Bufa, ventet, a garbí,
Fins a la ratlla de França,
Vola vela i ben trempada.

Cançó popular recollida el 1927

“Maleta pedagògica virtual”

Premisses:

1. El món de la pesca, entès com activitat econòmica, forma de vida i font de tradicions, els ports i el fet marítim en general, propis de la costa gironina, configuren un patrimoni cultural, natural i econòmic de gran interès, que cal donar a conèixer.
2. Tanmateix, un repte avui present en l'àmbit educatiu consisteix en estendre l'ús de les TIC a les aules de secundària, amb propostes didàctiques innovadores que facilitin el canvi metodològic.

Ambdós aspectes – el món de la pesca i les TIC - configuren els elements clau del Projecte “**Maleta Pedagògica Virtual**”, que forma part del projecte “**Marimed, la pesca com a factor de desenvolupament sostenible**”, un projecte cofinançat amb fons del Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER) – Programa Interreg III B Medocc, que té com a finalitat donar a conèixer el món de la pesca i les poblacions costaneres gironines als estudiants de secundària obligatòria, al professorat, a les famílies i a d'altres persones interessades

Objectius

- Posar-los a l'abast **un banc de recursos** actualitzat amb dades sobre la pesca, els ports i la zona costanera, emprant un entorn virtual (plataforma *moodle*).
- Proporcionar **materials didàctics diversos**, tant interdisciplinaris com de matèries concretes del currículum, per ser utilitzats a les aules, fent treball de camp, en sortides guiades, en tallers o en d'altres activitats.
- Crear un **centre d'interès al voltant de la pesca**, amb visibilitat i projecció en el món educatiu, que permeti consolidar un nucli de

professionals que ajudin a donar a conèixer les propostes que s'elaborin i que també col·laborin en implementar-les en el territori gironí i català.

Vessants del Projecte:

1. Banc de recursos en un entorn virtual: Plataforma Moodle

El disseny de la Plataforma Moodle ha estat a càrrec de dos tècnics: Cristian Merino i Marcel·la Sáez, els quals han preparat la plataforma virtual on hem ubicat la **Maleta Virtual Pedagògica**. Ara per ara s'hi pot trobar:

1) **Materials didàctics**, bàsicament blocs d'activitats, de diverses àrees curriculars, també algunes amb un enfocament interdisciplinar, pensats per ser utilitzats directament a l'aula o si es vol fàcilment adaptables a les circumstàncies i a l'entorn social i cultural de cada centre ¹.

2) **Materials de consulta** per als estudiants i per al professorat sobre els aspectes que configuren l'objecte d'estudi, a nivell de divulgació, presentat de manera atractiva i accessible als usuaris per via temàtica.

Exemples de continguts d'aquest àmbit (alguns en procés de selecció):

La pesca.

- La costa de Girona
- Els recursos marins
- Evolució històrica
- La flota
- Els sistemes de pesca
- Els pescadors
- D'altres oficis relacionats amb la pesca
- La gestió de la pesca
- Les organitzacions de pescadors

¹ Vegeu una explicació més detallada en el següent apartat

- La legislació
- La comercialització
- El consum de peix
- L'aqüicultura
- El patrimoni marítim pesquer
- Les tradicions
- Personatges
- Les veus dels pescadors
- Els problemes i els reptes
- La literatura i el mar
- Les receptes de la cuina marinera

Els ports del litoral gironí (Blanes, Sant Feliu, Palamós, L'Escala, Roses, Port de la Selva). El cas de Palamós: un port comercial, pesquer i d'esbarjo. La flota pesquera, moviment de mercaderies (procedències, productes, tones, destinació, etc.

3) **Materials de suport didàctic** amb orientacions per a l'elaboració de les propostes i activitats per als alumnes.

4) **Materials de suport Tic:** Orientacions sobre com utilitzar la plataforma i gestionar el seu contingut.

Els materials didàctics i materials de consulta s'han confegit a partir de dades i materials i publicacions del **Museu de la Pesca de Palamós** i del **Centre de Documentació de la Pesca i el Mar**, adscrits als Museu de la Pesca i la Càtedra d'Estudis Marítims vinculada a la UdG.

Els materials tenen formats diversos: documents en word / PDF, presentacions en "power point", audiovisuals, fotografies, etc. La flexibilitat és molt gran.

Enllaços amb pàgines web d'interès per al coneixement de la pesca, els ports, la costa i el món que els envolta.

2. Els materials didàctics per a l'Ensenyament Secundari Obligatori

Els materials han estat dissenyats per professors/res experimentats, seguint unes directrius pedagògiques elaborades per la coordinadora del projecte (Dolors Quinquer), que han estat consensuades en dues sessions de treballs col·lectives i en diverses sessions de treball amb cadascun dels professor/es o equips de professors.

Equip de professors i professores de secundària està format per:

1. Anton Aubanell, matemàtiques
2. Joan Anton Bofarull, llengua i literatura
3. Oriol Busquets, matemàtiques
4. Dolors Freixenet, ciències socials (història)
5. Cristian Merino, ciències naturals (química)
6. Lluïsa Mir, ciències naturals (biologia)
7. Montserrat Puig, ciències socials (economia)
8. Dolors Quinquer, ciències socials (història)
9. Andreu Rodón, tecnologia
10. Marcel·la Sáez, ciències naturals (biologia)
11. Montserrat Puig, ciències socials (economia)

Propostes elaborades per matèries:

Les propostes són de caire disciplinar: CCSS (història, geografia, economia i antropologia) CCEE (biologia, química), Matemàtiques, Llengua i Literatura i Tecnologia.

Es tracta de:

- **Ciències Socials (geografia, història, economia): 9 blocs d'activitats**
- **Matemàtiques: 7 blocs d'activitats**
- **Llengua i Literatura: 10 blocs d'activitats**
- **Ciències Naturals (biologia, química): 14 blocs d'activitats**
- **Tecnologia: 5 blocs d'activitats**

Moltes de les activitats proposades tenen un caire interdisciplinar, és a dir que aglutinen dos o més matèries o àmbits de coneixement i per aquest motiu poden ser utilitzades com a crèdit de síntesi.

Condicions pedagògiques:

Totes les propostes han partit de les següents premisses:

1) S'ha fet ús dels materials del banc de recursos (via telemàtica, entorn *moodle*) i també de fons cedits en préstem pel **Centre de Documentació de la Pesca i el Mar**.

2) Tots els materials contenen propostes per fer **treball de camp** (*in situ*) al Museu de la Pesca, al port de Palamós, a les platges i a d'altres localitats costaneres.

3) Selecció dels **continguts del currículum de l'ESO**: Es tracta de qüestions bàsiques i rellevants que segurament es trobaran també als futurs currículums.

4) **Model didàctic:**

a. Les propostes didàctiques contemplen el cicle d'aprenentatge:

- Fase inicial: la verbalització / explicitació de les idees i coneixements dels alumnes, per situar el tema, partir de les seves representacions, facilitar la comunicació d'objectius i continguts.

- Fase de desenvolupament amb l'aportació d'informació per diverses vies: consulta de materials, recerca d'informació, interacció amb el professor/a i els altres alumnes

- Fase final d'estructuració, sistematització i apropiació per tal d'assegurar que els aprenentatges són significatius i passen a formar part del bagatge cultural de l'alumnat.

b. Mètodes interactius: És a dir els continguts es presenten a través de projectes, estudi de casos, recerques, simulacions, resolució de problemes, jocs, simulacions, etc.

Es dona el protagonisme als estudiants i es presenten els continguts de manera contextualitzada i propera, sovint es tracta de problemes reals o situacions pràctiques que impliquen fer ús de destreses similars a les que es requeririen en el món professional.

c. Activitats centrades en l'alumnat, parteixen de la seva lògica, impliquen autoorganització, recerca i organització d'informació, planificació, etc. Es treballen

habilitats pròpies del pensament crític: generar idees, solucionar problemes, elaborar hipòtesis, verificar-les, prendre decisions....

d. Gestió social del grup basada en el treball cooperatiu: El treball en equip cooperatiu desperta actualment un interès renovat entre el professorat, com alternativa a la classe tradicional. El terme treball cooperatiu designa quelcom més que la mera agrupació de taules, cadires, nois i noies. Es refereix al treball conjunt d'un grup de persones per assolir uns objectius, de manera que tothom participa i se sent satisfet amb la col·laboració. És a dir, fa referència al fet de treballar al costat d'altres en col·laboració, ajudant i rebent ajuda, amb reciprocitat, per fer un treball, per comprendre d'una informació o per aprendre uns coneixements.

- Algunes raons per a treballar en grups cooperatius: Probablement s'aprèn de moltes maneres, però unes garanteixen millor que d'altres la construcció del coneixement i l'adquisició de competències comunicatives i d'habilitats socials. Una via per a aconseguir aquests objectius, coherent amb les teories socioculturals i constructivistes de l'aprenentatge, consisteix a incrementar les situacions d'aula en les quals es produeix interacció. Una manera de fer-ho és mitjançant el treball en petit grup i amb la creació de situacions didàctiques en les quals l'alumnat esdevé el centre de l'activitat. Per exemple, quan es treballa en col·laboració per a realitzar un projecte, resoldre un cas, respondre un interrogant, preparar una simulació o simplement per fer determinats exercicis.

- La interacció entre iguals, la qüestió clau: Diversos estudis de psicologia social avalen el treball en cooperació perquè facilita la interacció entre iguals i potencia l'aprenentatge. De fet, els alumnes, igual que els docents, poden actuar de mediadors en la construcció del saber que fan altres companys, ajudant-los a comprendre i interioritzar coneixements i actituds. És així perquè el treball en grup cooperatiu posa a l'alumnat en situació d'interactuar

- Com exemple de bones pràctiques en el treball cooperatiu podem assenyalar: Fixar i compartir el objectius, tot assegurant-se que tothom se'ls representa; Utilitzar tècniques de treball en grup (pluja d'idees, roda d'intervencions, breus discussions i posada en comú, dramatitzacions, etc.); Controlar el temps rigorosament.; Repartir-se les funcions (coordinador/a, secretari/a, portaveu...);

Posar en pràctica rols afavoridors de la cohesió del grup, evitant d'altres que dificulten el treball conjunt.; Garantir que tothom participi (exposi idees, valori les dels altres, aporti informació, respecti els torns de paraula, etc.)

e. S'ha procurat fomentar la millora de les habilitats lingüístiques vinculades a l'aprenentatge: parlar, llegir i escriure ciències, tecnologia, història, geografia, matemàtiques, etc. (especialment: descriure, explicar, justificar i argumentar).

El treball en grup cooperatiu amb freqüència requereix cercar informació i processar-la per a comunicar-la a d'altres components del grup. També és necessari escoltar amb atenció als companys quan exposen les seves propostes o presenten el seu treball. Amb freqüència cal explicar a d'altres determinades qüestions. També es converteix en imprescindible presentar oralment els resultats del treball grupal a tot el grup classe o fins i tot elaborar algun treball escrit, un mural o una pàgina web.

f. Finalment, la comunicació reeixida requereix també d'habilitats socials com tenir empatia amb els altres, parlar amb respecte, de manera raonada, amb fonament, convencent amb raons argumentades sense deixar de ser assertiu. La cooperació amb els companys es considera una eina molt útil per a aprendre a conviure i prevenir conflictes. Les competències i destreses socials faciliten el control dels impulsos agressius i contribueixen a relativitzar els propis punts de vista.

Propostes de futur

Els materials elaborats haurien de ser experimentats i validats durant el proper curs, per tant es proposa:

- 1) **Centres de secundària vinculats al projecte:** Oferir per al curs 2006-2007, els materials elaborats a centres de secundària (un mínim de 10 centres), amb l'objectiu de fer el pilotatge abans de fer una difusió extensa. L'objectiu és la difusió i l'experimentació.
- 2) **Grup de treball de professorat de secundària** per assessorar als centres experimentadors sobre els temes proposats, amb trobades periòdiques d'intercanvi.
- 3) **Premi "Pesca i Ensenyament"** (o el nom que es vulgui) a treballs fets per estudiants de secundària sobre el món de la pesca utilitzant els materials de la Maleta Virtual. L'objectiu és donar a conèixer el projecte i crear l'interès pel tema.
- 4) **Jornades pedagògiques** per presentar les propostes d'arreu i les pròpies

Dolors Quinquer Vilamitjana

Coordinadora del Projecte "Maleta Pedagògica Virtual"

Barcelona, 25 de maig de 2006